

a) Potpuni psaltir, koji se čuva u fideikomisnoj knjižnici kneza Lobkovicu u Pragu pod brojem 562. Ovaj psaltir napisao je *žakan Kirin* god. 1359. u Senju, košto pokazuje bilješka na pretposljednem listu (159 b): „Se pisa Kirin' žakan', b(og)' mu pomogaj i sa vsimi, ki budu va njê pêti, am(e)n'. V ime b(o)žije, am(e)n', lêt' g(ospod)njih 1359., kada te knjigi biše pisani i dopisaše se v s(ve)tom' Kuzmi i Dom'njani v Senji“. Ovaj je rukopis bio jednom svojina Vaclava Hanke. Prepisao ga ili dao ga prepisati po popu Brčiću Šafarik latinicom, te se njegov prijepis čuva u knjižnici češkoga muzeja pod sign. IX. D. 12. Rukopis imade 160 pergam. listova.

b) Psaltir, koji se čuva u dvorskoj knjižnici u Beču pod sign. Cod. slav. 77. Napisao je ovaj psaltir god. 1463. *pop Petar Frašćić* u Lindaru (povrh Pazina) u Istri, košto pokazuje bilješka na 14b.: „Va ime b(o)žje i s(ve)te M(a)rije i vs(e)h' s(ve)tih b(o)žj(i)h', am(e)n', lêt' g(ospod)njih' 1463. To pisa pop P(e)t(a)r' i gr(ê)šnl, pridêvkom' Frašćić . . . . i pisah' je v Lindari sêdeći“. Rukopis imade 131 list što pergamenih što papirnatih.

c) Psaltir, koji se čuva u studijskoj knjižnici u Ljubljani pod sign. br. 22. Napisan je po svoj prilici u 15. vijeku od više ruku. Negda je bio ovaj svojina Bartola Kopitara. Imade 177 pergam. listova.

Osim ovih rukopisnih za sada poznatih psaltira spominje Ivan Kukuljević u Dodatku svoje Bibliografije hrvatske još jedan štampani Davidov psalter, što ga je priredio za štampu slovenski protestant *Primus Truber*.

4. Djela apoštolska ili u kratko apostolar.

Mi ne poznamo za sada nijednoga rukopisa glagolskoga hrvatske recenzije, u komu bi bila sačuvana potpuna djela apoštolska. Da je međutim i takovih rukopisa bilo, potvrđuju nam sačuvani fragmenti ovakovih rukopisa. Za sada su poznati ovi fragmenti iz Djela apoštolskih hrvatske recenzije:

a) Mihanovićev odlomak glagol. apostolara iz 12. vijeka (dvolist), svakako jedan od najstarijih hrv. glagol. spomenika (čuva se u arhivu Jugosl. akademije).

b) Grškovićev odlomak glagolskoga apostolara, dva pergamentska dvolista. Ovaj se je fragment našao u Vrbniku, nu domovinu mu traži Jagić u današnjoj Bosni ili Hercegovini. Spomenik je taj napisan po svoj prilici u 13. vijeku (čuva se u arhivu Jugosl. akademije).

c) Tri ostriška iz djela apoštolskih, koji se čuvaju u češkom zemaljskom muzeju u Pragu.

d) Odlomak djela apoštolskih, koji se čuva u Studijskoj knjižnici u Ljubljani (Čevljarska zadruga 1670).

5. Evandelistari.

Najpoznatiji i najznamenitiji evandelistar hrv. roda jest tako zvani reimski evandelistar, koji se čuva u knjižnici grada Reimsa u Francuskoj. Rukopis napisan je na pergameni u dva stupca, imade u svem 94 strane, te sastoji iz dva dijela glagolskoga i ćirilskoga; glagolski zaprema 62 strane, a ćirilski 32 strane. Rukopis glagolski jest prijepis iz starijega, a napisan je god. 1395. po svoj prilici u Češkoj, dočim je ćirilski napisan prije (u XII. vijeku) možda u jugozapadnoj Rusiji, te je očito prijepis iz originala bugarskoga ili srpskoga. Prvi je izdao faksimilirano izdanje ovoga rukopisa Francuz Silvestre u Parizu god. 1843. po nalogu ruskoga cara Nikole I; a za širu naučnu publiku V. Hanka 1846. God. 1852. priredio je bibliotekar reimski Louis Paris sa Silvestrom novo izdanje sa posebnim predgovorom i sa Kopitarevim prolegomenima. U novije je vrijeme g. 1896. fotografisao cijeli rukopis činovnik reimske biblioteke V. Charlier, te je jedan primjerak poklonio ruskomu caru Nikoli II. kada je posjetio Francusku. Posljednje i najbolje je izdanje Louis Legera, komu je akademija u Reimsu povjerila, da priredi o njenu trošku novo faksimilirano izdanje.

Potpunih ili barem donekle potpunih glagolskih hrv. evandelistara danas osim pomenutoga reimskoga ne imamo, dočim se latinicom napisani dosta rano javljaju kao zadarski iz sredine 15. vijeka i Ranjinin od god. 1508., dapače spominje se u Dubrovniku jedan iz god. 1419. Prvi štampani gotskim pismenima izišao je u Mlecima god. 1495. od fra Bernardina Spličanina.

Među sačuvanim glag. fragmentima imade i takovih, koji dadu slutiti, da potječu od nekadanjih evandelistara, premda bi mogli biti i ostaci nekadanjih misala.

Od hrv. protestanata imademo:

a) Prvi dël novoga testamenta, va tom jesu vsi četiri evangelisti i dijanjê apostolsko iz mnozih jazikov u sadašnji općeni i razumni hrvatski jazyk po Antonu Dalmatinu i Stefanu Istrijanu (Konzu!u) s pomoću družih bratov sada prvo verno stlmačen. U Tubingi 1562. u 1000 primjeraka. Knjiga imade XXVI i 206 strana.